

UNIVERZITA
KARLOVA
V PRAZE

Evangelická
teologická
fakulta

Protokol o obhajobě písemné práce

předložené (zatržni)

- ke státní závěrečné zkoušce bakalářského studia,
 ke státní závěrečné zkoušce magisterského studia,
 ke státní rigorózní zkoušce,
 ke státní doktorské zkoušce,

konané dne

7.9.2010

Autor/ka:

VIT MACHÁLEK, DR.

Název práce:

POSTOJE KŘESŤANŮ K ISLÁMU,
DEJINY - SOUČASNÝ STAV - PERSPEKTIVY.

Obor:

HISTORICKÁ TEOLOGIE A TEOLOGIE NABOŽENSTVÍ.

Oponenti:

prof. PhDr. LUBOS KROPAČEK

doc. PhDr. LUDWIK STAMPACH

Oponentské posudky přiloženy.

Předseda komise:

doc. PAVEL HOŠEK, TH.D.

Členové komise:

prof. ThDr. MILAN OHLZATA

prof. PhDr. LUBOS KROPAČEK

doc. PhDr. ZDENĚK VOŠTAL, TH.D.

(doc. STAMPACH omluven)

Průběh obhajoby:

po předložení metodologie a badatelského vylištění práce byly v následné rozpravě zmíněny připomínky a námítky vyjasněny v obou posudcích. Kandidát na všechny otázky a námítky odpovídal uspokojivě.

Klasifikace (slovy):

prospěl

Klasifikační stupnice pro státní závěrečné zkoušky: výtečně (A) – velmi dobře (B) – dobře (C) – uspokojivě (D) – dostatečně (E) – nedostatečně (F).

Klasifikační stupnice pro státní rigorózní a státní doktorskou zkoušku: prospěl/a – neprospěl/a.

Podpisy:

Hošek *Machálek* *Vojtíš*

předseda

členové komise

Tento protokol se odevzdává studijnímu oddělení děkanátu a archivuje se.

UNIVERZITA
KARLOVA
V PRAZE

Evangelická
teologická
fakulta

Zápis o dílčí zkoušce

jež je součástí (zatrhněte)

Bc studia, jakožto

Mgr studia, jakožto

Dr studia, jakožto

státní rigorózní zkoušky

průběžná

průpravná

druhá souborná

průběžná

státní závěrečná

první souborná

státní závěrečná

státní závěrečná

Datum konání:

7.9. 2010

Zkoušený/á:

VÍT MAEKHLER, DR.

Disciplína:

HISTORICKÁ TEOLOGIE A TEOLOGIE KŘESŤANSTVÍ

Zkoušející:

Otázky:

Etické - celkový kontext
řevně a profana
S2 kultura, etnologičt

Klasifikace (slovy):

Klasifikační stupnice: výtečně (A) – velmi dobře (B) – dobře (C) – uspokojivě (D) – dostatečně (E) – nedostatečně (F).

Klasifikační stupnice pro státní rigorózní a státní doktorskou zkoušku: prospěl/a – neprospěl/a.

Podpis:

Mirka Balazs

zkoušející

Tento protokol se odevzdává studijnímu oddělení děkanátu a archivuje se.

Vít Machálek

Postoje křesťanů k islámu

Dějiny – současný stav – perspektivy

Oponentský posudek disertační práce

Doktorand se chopil tématu, jehož význam přesahuje akademické prostředí. Jeho pečlivé zpracování by mohlo pomoci vztahy k islámu, jak je známe z každodenní politiky, žurnalistiky a veřejného mínění, oprávit o lepší informace a učinit je nadějnějšími pro mír či dokonce spolupráci křesťanů (a snad i sekulárních obyvatel Západu) s muslimy.

V úvodu autor stanovuje svůj úkol, určuje si přiměřený cíl. Nechce překvapovat objevy, ale nespokojí s pouhou synchronní (komparativní) a diachronní (historickou) deskripcí. Zvláštním přínosem práce, který v metodologicky laděném Úvodu stručně vymezuje a v jednotlivých částech práce aplikuje, je střídavý, ale odvážný mezioborový přístup. Deklarovanému religionistickému charakteru práce odpovídá kombinace popisu a analýzy z hlediska příbuzných oborů.

Čtyři části práce mají podobnou strukturu. Problém je stručně uveden a pak jeho řešení reprezentují dobře dokumentované (pod)kapitoly věnované jednotlivým osobnostem. Opora v dosavadním odborném zpracování témat je právě v disertační práci na místě. Je tu však i problém. Výběr osobností se jeví jako určený autorovým apriorním záměrem. Jakoby uvedení autoři dostali předložit aspekty odborného stanoviska autora disertační práce. Bylo by nanejvýš vhodné uzavřít vždy přehled stanovisek jejich shrnutím, a kritickým zhodnocením. Autor je v etapě odborné ho rozvoje, na němž se vedle prezentace pramenů očekává i explicitní vlastní stanovisko.

Jistou pochybnost lze vznést nad kapitolou 3 *Komparace křesťanství a islámu*. Významným pramenem je publikace Küng, Ess: *Křesťanství a islám* (Praha: Vyšehrad, 1998). V odborné diskusi se tomuto zdroji vytýká, že nenechává (stejně jako ve třech dalších stejně koncipovaných publikacích) autentické představitele

partnerského náboženství. Kűngovými spoluautory jsou odborníci, kteří druhé náboženství, v tomto případě islám, popisují v zásadě religionisticky, avšak vykazují zároveň teologickou motivaci. Vybírají témata s ohledem na křesťanské hodnocení v paralelních kapitolách. Činí to, co i podle Machálkova souhlasného referování podobným autorům vyčítá Edward Said. Křesťanství z první ruky je komparováno s dobrou vůlí hledat možnou shodu s islámem přefiltrovaným s tímto záměrem. Islám v celé kapitole promlouvá ze svého primárního pramene, jímž je Korán, nikoli z interpretací, jako je tomu u křesťanství.

Nad obsáhlou historizující pasáží disertační práce (část 3 *Dějiny křesťansko-muslimských vztahů*) lze vznést otázku k pramenům. Značně převažují české publikace a některé z nich je možno označit spíše za populárně odborné nebo didaktické. Doporučuji, aby při obhajobě autor komentoval svou práci s prameny. Nicméně množství historické látky ve stručném přehledu s patřičnými odkazy k podrobnostem ilustrující vztah obou náboženství je chvályhodné.

Za silnou stránku Machálkovy práce je možné pokládat kapitolu 4 *Současný vztah křesťansko-muslimských vztahů*, zejména její kapitolu 4. 4. věnovanou postojům vybraných křesťanů k islámu. Snad jen žádalo vysvětlení, proč někteří autoři žijící ve stejné době jsou řazeni tu v historické kapitole a tu v kapitole zaměřené na současnost. Řadit např. Louise Massignona (1883 – 1962) k současnosti a Karla Bartla (1886 – 1968) by si žádalo bližší vysvětlení. (Melchitsko-katolickou církev nelze označovat za „řecko-melchitsko-katolickou“ už proto, že je jazykově spíše arabská.) Přesto však sám výběr u nás částečně překladatelsky a odborně zanedbaných osobností je dobrým počinem a v případě publikace aspoň této pasáže může otevřít přístup k těmto autorům.

Ač název práce mluví o dějinách, současnosti a perspektivách na stejné úrovni, má kapitola 5 věnovaná právě perspektivám křesťansko-muslimských vztahů prakticky tři stránky. Autor se zjevně chtěl držet pozice badatele, který ví, že v humanitní oblasti, kde jsou ve hře nezbádané a složité hybné síly dějin a především personální svoboda je počínáním velmi ošidným. Perspektiva v autorově nastínění je příznivá. Přání je tu do značné míry otcem myšlenky a normativní interpretace silně převažuje

nad empirií vztahů. Kéž by věcný popis problematiky na 162 předchozích stránkách autorovu naději pomohl uskutečnit.

Disertační práce Víta Machálka, Dr. splňuje formální požadavky a je zpestřena (blíže nekomentovanými) obrazovými přílohami. Vzhledem k tomu, že systematicky a precizně naplňuje úkol, který doktorand na sebe vzal, lze za předpokladu obhájení jeho problematických aspektů navrhnout, aby byl autorovi udělen titul *theologiae doctor*.

Vypracoval: doc. ThDr. Ivan Štampach

Vít Machálek:

Postoje křesťanů k islámu. Dějiny - současný stav - perspektivy

(Oponentský posudek)

Autor předkládané disertace, vzděláním historik, se zkoumanou tematikou dlouhodobě zabývá a osobně se také příležitostně zapojoval do křesťansko-muslimského dialogu. O svém zaujetí a posavadní práci se zmiňuje v úvodu disertace. Ta je vypracována na poměrně široké heuristické základně, tvořené publikacemi hlavně v češtině (zde je využito téměř vše podstatné), němčině a angličtině. Využitá literatura zahrnuje jednak významné dokumenty a některá díla teologů, která jsou v práci zmiňována, jednak sekundární literaturu (asi 180 titulů, monografií i relevantních mediálních statí). Budu v posudku sledovat strukturu disertace, přičemž postupně vyjádřím hodnotící stanoviska k jejím jednotlivým částem.

V úvodu autor vymezuje metodu a rozvržení práce a její vztah k posavadním studiím. Výstižně vybranými citacemi vykládá pohledy výrazných osobností z hlediska přístupů religionistiky, psychologie a sociálních věd. Celkově toto uvedení do tématu pokládám za dobré. Bylo by přirozeně možné upozornit na další, nezmíněné pohledy na možné vztahy k pravdě, například u E. Gellnera (*Postmodernism, Reason and Religion*), koncipující filosofickou definici fundamentalismu. Výčet obecně lidského tématu nemůže ovšem nikdy být zcela vyčerpávající a uzavřený.

Druhá část je věnována komparaci křesťanství a islámu. Autor tu prokazuje dobrou znalost obou náboženských tradic. Část je jen krátká, neboť pouze otevírá cestu k ústřednímu tématu vztahů. K problematice Izmaela (s. 42-43) by bývalo namísto zmínit se o názorech libanonského katolického duchovního Michela Hayeka, který se snažil koncipovat jeho příběh jako vedlejší cestu dějin spásy, vtělenou do islámu. Na Druhém vatikánském koncilu zařazení Izmaela do referencí blízkosti obou náboženství neprošlo.

Část věnovaná křesťansko-muslimským vztahům v dějinách je - nepřekvapivě - nejrozsáhlejší. Zajímavá je autorova volba periodizačního členění jak na křesťanské, tak na islámské straně podle paradigmat navržených Hansem Küngem. Text svědčí o velkém zájmu, má však některé slabiny. Bývalo by nepochybně užitečné věnovat se více názorům na křesťanské (či obecně biblické) vlivy na vznikající islám. Toto téma bylo v posledních desetiletích všelijak - leckdy až provokativně - rozvířováno. O

přehled jsem se pokusil v *Teologických textech* 1999/4 (Rané křesťanství a vznik islámu, s. 110-113). Za určitou slabinu pokládám také skutečnost, že autor posouvá své výklady vpřed neúměrně dlouhými citacemi z posavadní sekundární literatury. Jde zvláště o citace - určitě zajímavé, ale přetížené podrobnostmi - z knih F. Cardiniho, K. Armstrongové a zvláště A. Wheatcrofta, jehož *Nevěřící* jsou ovšem nepřehlednou studnicí zpráv o krutostech z obou stran v evropsko-muslimských vztazích.

V této části nalézám i některé nepřesnosti. U Jana Damašského (s. 70) by bylo dobré připomenout jeho výtku islámu, že jeho Prorok není předpověděn v Písmu, což se muslimští apologeti snaží různě vyvracet dodnes. Pasáž o sv. Františkovi (s. 80) klade důraz na ochotu egyptského sultána jednat a poněkud opomíjí Františkovo nabyté přesvědčení, že ve vztahu k muslimům není na místě zášť, ale pokojné přesvědčování. Touto zásadou se řídí františkánská spiritualita a její staleté misijní a výchovné působení v muslimských zemích. K tématu existují dnes nové práce. Raymondus Lullus (s. 85) sice cestoval do Tuniska, ale zabit byl v alžírské Bedžáji. Pozoruhodný byl jeho důraz na potřebu opřít křesťanskou misi o vlastní poznání víry muslimů a o zvládnutí jejich jazyků.

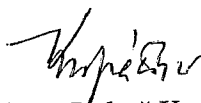
Čtvrtou částí, věnovanou současnému stavu, práce vrcholí. Je dobře pročleněna a soustřeďuje informace podstatné a správné. Závěr představují úvahy o perspektivách, reflektující některá slabá místa dnešních snah o dialog. Přesto autor vidí důvody k opatrnému optimismu. Škoda, že tyto závěry - v aktuálním kontextu velmi významné - jsou jen načrtnuty. Zasloužily by si patrně více pozornosti, případně i rozvinutí úvahy z pozitivních zkušeností z minulosti.

V práci se vyskytují také některé nedostatky formální, zvláště v prepisech arabských jmen a slov. Jde jednak o délku samohlásek, jednak o záměny hamzy (') a ajn. Poznámky pod čarou nejsou sice zcela standardní, ale docela určitě jsou přehledné a funkční. Bývalo by užitečné využívat kurzívu v názvech publikací. Pokud by autor přistoupil k publikaci částí této práce, bylo by zapotřebí upravit ji i po této formální stránce.

Přes všechny uvedené výtky pokládám práci celkově za kvalitní. Je dobře pročleněna, dobře se čte a své téma zpracovává s jasnou vizí jak proměnlivosti křesťanských postojů, tak závažnosti zkoumaných vztahů pro dnešek a pro budoucnost. Přínos

práce spátruji v interdisciplinaritě přístupu a v šíři shromážděného materiálu, jaká
zatím nemá v češtině obdobu. Předloženou disertaci doporučuji k obhajobě.

V Praze 19. července 2010

Prof. PhDr. Luboš Kropáček, CSc.